

Historia i znaczenie nabożeństw wielkopostnych

Najbardziej znaną w całym Kościele i zalecaną pobożną praktyką w okresie Wielkiego Postu jest Droga krzyżowa, która ukształtowała się w średniowieczu. Rozpamiętuje się w niej ostatni etap życia Chrystusa, Jego uniżenie, mękę i śmierć na krzyżu, przez które dokonało się zbawienie świata. Polega na rozważaniu męki Chrystusa w połączeniu z przejściem symbolicznej trasy wewnątrz lub na zewnątrz kościoła, wyznaczonej czternastoma stacjami, które nawiązują do biblijnych opisów.

Nabożeństwo polega na modlitewnym rozważaniu wydarzeń z ostatnich chwil życia Jezusa, od modlitwy w Ogrodzie Oliwnym, aż do Góry Kalwarii, gdzie został ukrzyżowany między dwoma łotrami a potem złożony do grobu wykutego w skale. Medytacji Męki Pańskiej towarzyszą wspólne modlitwy, śpiew, milczenie i procesyjne przechodzenie od stacji do stacji. Mimo wielkiej prostoty posiada bardzo bogatą treść, która mocno oddziałuje na umysły i serce wiernych. Dlatego dobrze przygotowane teksty rozważań, modlitw i śpiewów mogą formować w jej uczestnikach prawdziwą duchowość chrześcijańską. W przeżyciu nabożeństwa towarzyszą nam stacje Drogi krzyżowej. Warto jest zauważyć, że z tradycyjnych czternastu stacji tylko dziewięć ma swe potwierdzenie w opisach ewangelicznych. Pozostałe stacje tylko pośrednio wynikają z tekstów biblijnych jak np. spotkanie z Matką – stacja IV lub oparte na przekazach pozabiblijnych trzy upadki pod krzyżem – stacja III, VII i IX. Do przekazów pozabiblijnych należy również stacja VI, która ukazuje moment spotkania Jezusa z Weroniką.

W Polsce z okresem Wielkiego Postu również związane jest ludowe nabożeństwo o charakterze pasywnym zwane Gorzkie żale, które powstało na przełomie XVII i XVIII wieku przy kościele św. Krzyża w Warszawie. Trzy części Gorzkich żali obejmują

rozważanie cierpień Jezusa od modlitwy w Ogrójcu do niesprawiedliwego oskarżenia przed sądem (cz. I), od Jego osądzenia do cierniem koronowania (cz. II) i od cieniem koronowania aż do śmierci krzyżowej (cz. III). Tematyka nabożeństwa koncentruje się tylko na jednym aspekcie misterium paschalnego Chrystusa – Jego błogosławionej męce i śmierci. Rozważania nawiązują do męki Chrystusa, przypominając wiernym o miłości Boga objawionej światu w Osobie Jego cierpiącego i ukrzyżowanego Syna. Nabożeństwo Gorzkich żali odprawia się tradycyjnie w niedziele Wielkiego Postu. Odbywa się ono przed wystawionym Najświętszym Sakramentem. Poszczególne części śpiewa się kolejno przez następujące po sobie niedziele. [ks. Adam]